

1

Nytt fra Utdanningsdirektoratet (og noen presiseringer)

Statsforvalteren i Oslo og Viken, friskolesamling 22. november 2021

Magne Hopland Engebretsen, *Utdanningsdirektoratet*

2

- Høring ny opplæringslov og endringer i friskoleloven
    - Frist: 20. desember 2021
  - Høring forskrift til friskoleloven og opplæringsloven
    - Sendes på høring senest høst 2022
  - Instruks fra KD- noen søknader etter friskoleloven i bero
-
- Elever må faktisk ha fulgt opplæring på telletidspunkt
  - Bruk av rett, 1/3 eller mindre av timetallet
  - Vedtak før inntak om utvidet tid *før* inntak

3

Friskoleloven § 3-6

Dekning av utgifter til spesialundervisning

Statsforvalteren i Oslo og Viken
Friskolesamling 22. november 2021
Sine Solheim, Utdanningsdirektoratet

4

Friskoleloven § 3-6:

Friskoleloven § 3-6 regulerer spesialundervisning og pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever i friskoler.

5

Friskoleloven § 3-6

§ 3-6. *Spesialundervisning og pedagogisk-psykologisk teneste*

[Opplæringslova § 5-1](#) om rett til spesialundervisning, [§ 5-3](#) om sakkunnig vurdering, [§ 5-4](#) om saksbehandlingsprosedyra i samband med vedtak om spesialundervisning og [§ 5-5](#) om unntak frå reglane om innhaldet i opplæringa og om kompetansekrav gjeld tilsvarende.

Heimkommunen eller heimfylket til eleven sørgjer for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering og gjer vedtak om spesialundervisning. **Heimkommunen eller heimfylket skal dekkje utgiftene til spesialundervisning i frittstående skolar på lik linje med offentlege skolar. Berekninga av midlar til spesialundervisning skal vere relatert til talet elevar med spesialundervisning.** I tvilstilfelle avgjer departementet kva kommune eller fylkeskommune som er ansvarleg for kostnadene. Departementet har tilsvarende ansvar for elevar ved norske skolar i utlandet.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av reglane om spesialundervisning.

Departementet er klageinstans for klage over kommunale og fylkeskommunale enkeltvedtak om spesialundervisning.

Føresegna gjeld ikkje opplæringstilbod som er spesielt organisert for vaksne.

Den pedagogisk-psykologiske tenesta i vertskommunen skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje betre til rette for elevar med særlege behov.

6

Dekning av utgifter til spesialundervisning

Opplæringslovens bestemmelser om rett til spesialundervisning, sakkyndig vurdering mm gjelder tilsvarende for friskoler.

Elever med behov for spesialundervisning skal ha en likeverdig rett til opplæring uavhengig av skoleslag.

Friskoleloven § 3-6 andre ledd, andre og tredje punktum har bestemmelser om dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler.

7

Hva sier regelverket?

Med virkning fra høsten 2017 ble det inntatt et krav i friskoleloven § 3-6 om at **kommuner og fylkeskommuner skal likebehandle friskoler og offentlige skoler** når det gjelder å dekke utgifter til spesialundervisning.

8

Lovendring i 2017

- Krav om likebehandling
- Beregningen skal være relatert til antall elever med spesialundervisning
- **Hva menes med likebehandling?**

Utfordringer:

- Kommunene bruker ulike tildelingsmodeller
- Samme kommune bruker ulike tildelingsmodeller for de offentlige skolene og friskolene
- Mange friskoler har elever fra flere ulike kommune

9

Hva menes med likebehandling?

- Kommunen må benytte de samme kriteriene for tildeling av midler til friskolene, eller
- på en annen måte sikre at friskolene ikke får dårligere utgiftsdekning enn de offentlige skolene
- **Formålet** er at friskolene skal få minst like mye midler som en offentlig skole ville fått for tilsvarende forhold

10

Utfordringer

- Kan være utfordrende å få oversikt over hvordan tildelingen er beregnet
- Ulike system for tildeling

11

Ulike modeller

- Kommunene står fritt til å finne fram til modeller for finansiering av de offentlige skolene.
- Det kan være ulike modeller fra kommune til kommune.
- Det er heller ikke et krav om at kommunen bruker samme tildelingsmodell for friskoler som for de offentlige skolene.
- **Merk:**
- Det er ikke krav om dekning av spesifikke utgiftsposter, men **kommunen må reelt likebehandle ressursbruken per elev** – uavhengig av om eleven går i en offentlig skole eller i en friskole.
- **Det er kommunen som må godtgjøre at kravet om likebehandling er oppfylt**

12

Kommunens oppgaver og friskolens oppgaver

- **Kommunen** har ansvaret for sakkyndig vurdering og vedtak om spesialundervisning
- **Friskolen** har ansvar for at spesialundervisningen blir gjennomført i samsvar med vedtaket
- Kommunen kan delegere vedtaksmyndigheten til friskolen
- **Merk:**
  - Det er bare kostnader for de oppgavene som utføres av friskolen som skal inngå i grunnlaget for beregningen av dekningen av utgifter i friskoler

13

Ulike tildelingsmodeller

Ikke krav om at kommunen refunderer faktiske kostnader for det enkelte vedtak.

- Tildelingsmodellen kan være basert på gjennomsnittskostnader per elev med spesialundervisning
- Men dekningen av utgifter **må være relatert til antall elever med spesialundervisning**

14

Dekningen skal være relatert til antall elever med spesialundervisning

- Generelt er det en noe høyere andel elever med spesialundervisning i friskoler enn i offentlige skoler.
- Enkelte små friskoler har en særlig høy andel elever med spesialundervisning.
- **En modell der tildelingen utelukkende skjer på grunnlag av antall elever i skolen totalt, vil dermed kunne innebære en forskjellsbehandling i disfavør av elever i friskoler.**

15

Utdannings-
direktoratet

Et minimumskrav

Fra forarbeidene:

«Departementet vil understreke at kravet om likebehandling er et minimumskrav og at kommunen eller fylkeskommunen har lov til å gi friskolene bedre finansiering.»

16

Ulike tildelingsmodeller - likebehandling

- Offentlige skoler kan få midler som skal dekke utgifter til spesialundervisning både gjennom generelle tildelinger som tar hensyn til sosioøkonomiske/sosiokulturelle faktorer (levekårsressurs) og gjennom mer direkte finansiering av spesialundervisning.
- Hensikten med slike tildelingsmodeller er gjerne å redusere behovet for spesialundervisning ved å gi skolene bedre muligheter til å styrke den ordinære opplæringen (for eksempel gjennom tolærerordninger) og tidlig innsats.
- Slike tildelingsmodeller er ikke overførbare til dekingen av utgifter i friskoler, da kommunen bare skal dekke utgiftene til spesialundervisning i friskolene og ikke til opplæringen for øvrig.

17

Utdannings-
direktoratet

Reell likebehandling

Det skal være reell likebehandling og det er ressursbruken per elev som skal likebehandles, ikke modellen.

Hensikten er at elevene i offentlige skoler og friskoler skal likebehandles.

18

Sammenheng mellom vedtak om spesialundervisning og dekning av utgifter

- Det er viktig at PPT har god kjennskap til friskolen når det skal gjøres en sakkyndig vurdering av behovet for spesialundervisning for elever i friskoler.
- Skolens egenart
- Læreplaner
- Eventuelle alternative pedagogiske grunnlag
- God kjennskap til friskolen er også viktig for at vedtaket som fattes på grunnlaget av den sakkyndige vurderingen kan gjennomføres i praksis.

19

Utdannings-
direktoratet

Viktig med åpenhet og dialog

Det er viktig med åpenhet og dialog mellom kommunen og friskolen for å finne frem til gode modeller for dekning av utgifter til spesialundervisning.

20

Sammenheng mellom vedtak om spesialundervisning og dekning av utgifter

- Ikke et krav at kommunen skal refundere konkrete og spesifiserte utgifter knyttet til det enkelte vedtak.
- Forutsatt likebehandling og dekning relatert til antall elever med spesialundervisning, kan kommunen finne fram til egnede modeller

Merk:

- Viktig at modellen tar høyde for at skolene får **tilstrekkelig midler** til å ivareta sine forpliktelser
- Viktig at friskolene **ikke** kommer **systematisk dårligere** ut enn de kommunale skolene

21

Sammenheng mellom vedtak om spesialundervisning og dekning av utgifter

- Kommunen kan ikke uten videre legge til grunn at friskolen har samme mulighet for effektivisering som de offentlige skolene.
- Dersom det for eksempel ikke er flere elever på trinnet med særskilte behov som det er naturlig å ivareta i samme gruppe, vil det ikke være tilstrekkelig å dekke kun en andel av utgiftene.

Aldersblandede grupper:

Det kan ikke uten videre legges til grunn at de særskilte behovene til elever som tilhører samme gruppe kan og bør ivaretas i samme gruppe gjennom spesialundervisning.

Ikke likebehandling å behandle ulike tilfeller likt!

22

Kommunen har delegert myndighet til å fatte enkeltvedtak om spesialundervisning til en friskole

- => friskolens vedtak skal legges til grunn for finansieringen
- Kommunen mener vedtaket er i strid med sakkyndig vurdering fra PPT
- Kan trekke tilbake delegasjonen av vedtaksmyndighet dersom kommunen ikke har tillit til at friskolen kan forvalte myndigheten på en forsvarlig måte
- Kommunen kan ikke omgjøre friskolens vedtak om spesialundervisning til ugunst for eleven

23

Utfordringer ved skolebytte

- Eleven kan ha behov for særskilt oppfølging med én gang
- Det er vedtaket om spesialundervisning som utløser kommunens plikt til å dekke utgiftene til friskolen.
- Ved skolebytte må det gjøres en ny vurdering av behovet for spesialundervisning
- Kommunen kan fatte et **tidsbegrenset enkeltvedtak** som bygger på en sakkyndig vurdering fra den tidligere skolen

24

Dekning av utgifter til spesialundervisning for elever med ekstraordinære behov

- **Ekstraordinære behov** kan eksempelvis være
  - behov for assistent i alle timer
  - behov for assistent til andre formål enn det pedagogiske
  - behov for bygningsmessige tilrettelegginger
- Elevene i friskolene må likebehandles med elevene i de offentlige skolene og det må være en **reell likebehandling**:
- Tildelingen til friskolene må også ta høyde for evt. merutgifter eller uforholdsmessige utgifter pga skolens størrelse.

25

Skoler som tilbyr særskilt tilrettelagt opplæring for funksjonshemmede

- Hjemkommunen/hjemfylket skal dekke kostnadene for elever som har rett til spesialundervisning jf. friskoleloven § 3-6,
- når eleven for en kortere eller lengre periode er vesentlig mer ressurskrevende enn det satsen etter økonomiforskrift til friskoleloven § 4-3 dekker.

26

Tilsyn

- **Friskoleloven § 7-2 siste ledd**

Statsforvalteren kan føre tilsyn med kommunens og fylkeskommunens plikt til å dekke utgifter til spesialundervisning i friskoler.

Tilsynet kan ta stilling til:

- om det er likebehandling, og
- om tildelingen er relatert til antall elever med spesialundervisning

Ikke en klageordning der statsforvalteren skal finne frem til riktig økonomisk oppgjør

27

Utdannings-
direktoratet

Takk for meg!

De som vil kan lese mer om dette temaet på www.udir.no (Tolkningsuttalelse fra Kunnskapsdepartementet 17. juni 2021)

28

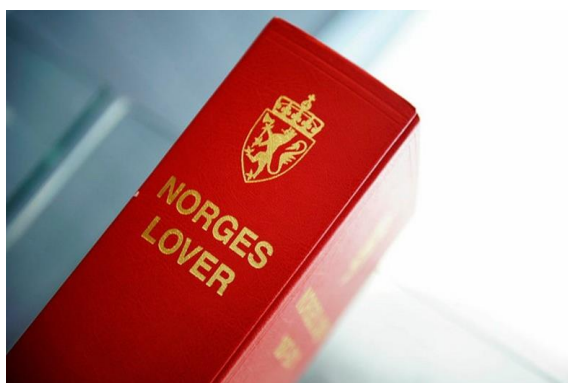
Tilsyn

Statsforvalteren i Oslo og Viken, friskolesamling 22. november 2021

Tone Elisabeth Skavhaug og Åshild Østerbø Ulvedal, Utdanningsdirektoratet

29

Tilsyn etter friskoleloven

- Lovlighetstilsyn
- Forvaltningsrettslige krav
  - Forutsigbarhet
  - Likebehandling
  - Kontradiksjon
- Legitimitet
- Reaksjoner

30

Tilsynsmetode

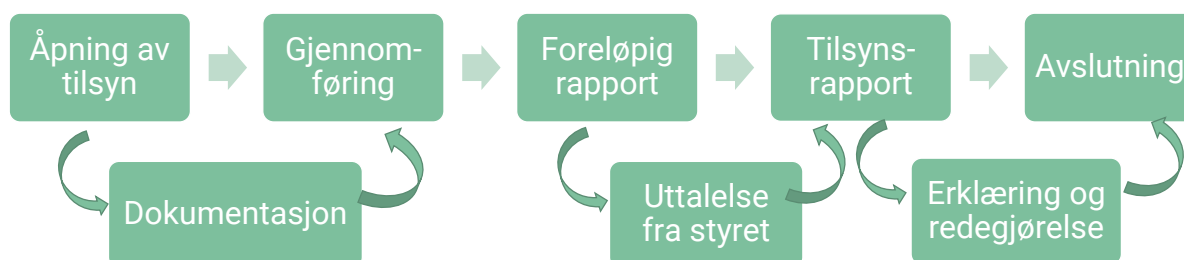

- Felles tilsynsmetode for statsforvalterne og Udir
  - Metodehåndbok for tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven
  - <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/metode-for-tilsyn/>
- Alle tilsyn er basert på risikovurderinger
  - risiko = sannsynligheten for og konsekvensen av brudd på regelverket
  - grunnlag for valg av tema og skole
- Mål om å gjennomføre treffsikre og effektive tilsyn
  - tilpasse omfanget til den konkrete risikoen
  - flere og mindre omfangsrrike tilsyn for å redusere den totale risikoen

31

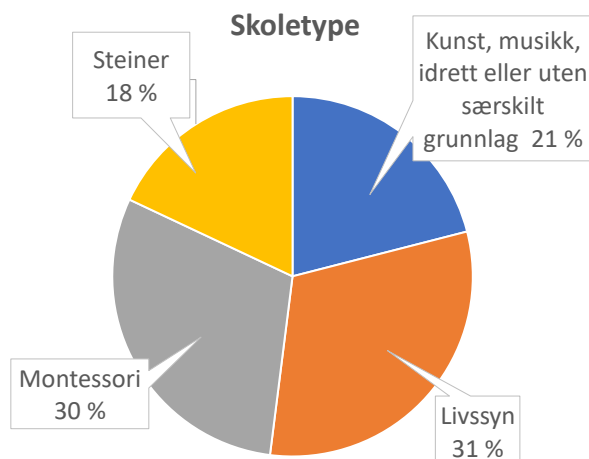
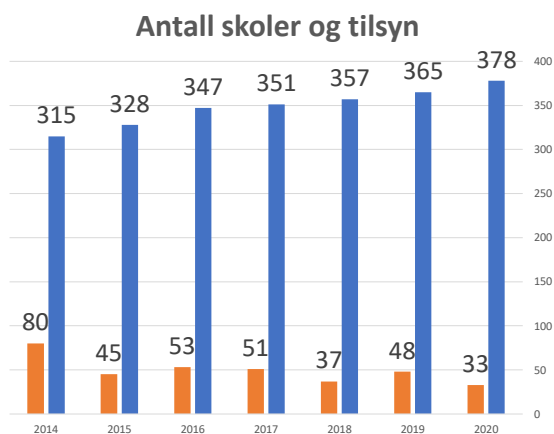
Tilsynsprosessen

32

Antall friskoler, tilsyn og skoletyper vi har ført tilsyn med

33

Tema for tilsyn med friskoler

Fra 2010 har vi ført flest tilsyn med:

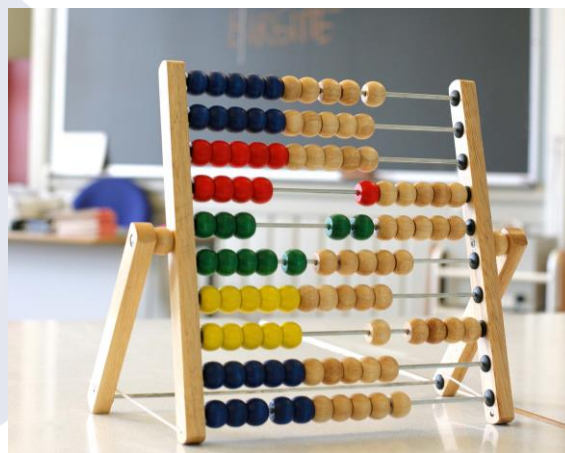
- Styrets ansvar
- Økonomiforvaltning
- Forvaltningskompetanse
- Ordensreglement og bortvisning
- Elevenes utbytte av opplæringen
- Skolemiljø
- Spesialkompetanse
- Gjennomføring av Elevundersøkelsen

34

Årsregnskapstilsyn

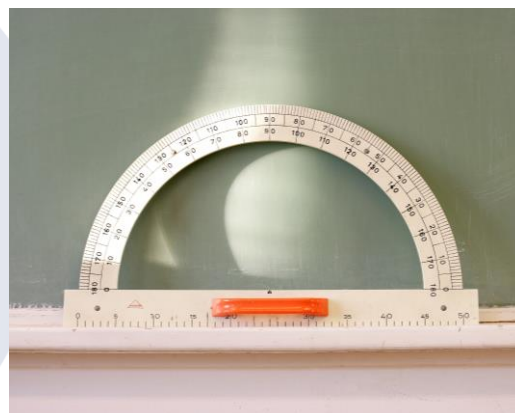
- Omfatter alle frittstående skoler som mottar statstilskudd.
- Breddekontroll.
- God og ryddig regnskapsdokumentasjon er viktig for at vi skal kunne vurdere risikoen for brudd på regelverket knyttet til skolenes økonomiforvaltning.

35

Årsregnskapstilsyn – prosessen

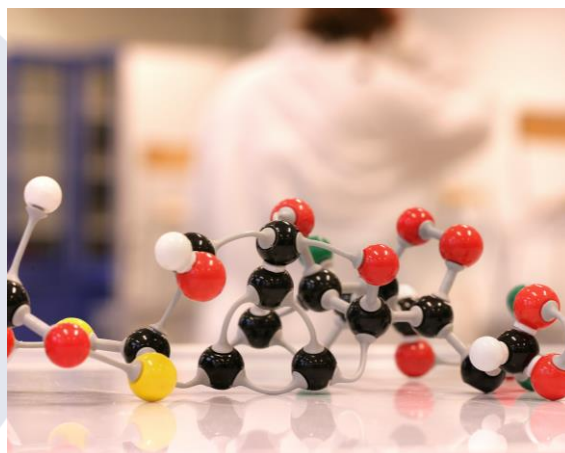
- De frittstående skolene skal levere årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning og eventuelle avdelingsregnskap.
- Skolene har særskilte rapporteringskrav i notene til årsregnskapet.
- Vi åpner økonomitilsyn på bakgrunn av blant annet risiko avdekket i årsregnskapstilsynet.

36

Tilsyn under pandemien

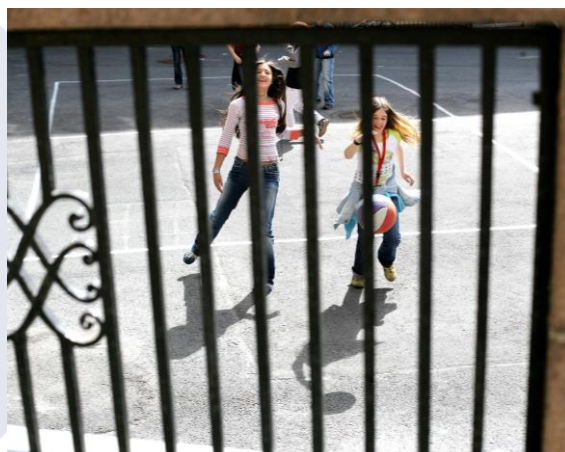
- Relevante og nødvendige tema
  - elevenes trivsel og rettigheter
  - ikke skape unødvendig arbeid for skolene
- Balansere virkemiddelbruken
  - tilsyn
  - støtte
  - veiledning

37

Felles nasjonalt tilsyn (FNT) 2022-2025

- Felles for statsforvalterne og Udir
- Sikrer styret gjennom sin internkontroll et trygt og godt skolemiljø?
- Undersøkelser på to nivå:
  - styrets internkontroll
  - kravene til et trygt og godt skolemiljø

38

RefLex

- Egenvurderingsverktøy
  - hvert spørsmål er et krav i regelverket
  - veiledningstekst til hvert spørsmål
  - reflektere over egen regelverksetterlevelse
  - for skoleeier, skoleleder og lærer
- Oppfordre skolene til å bruke RefLex

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/egenvurdering/reflex/>

